

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ & HUKUK FAKÜLTESİ
DİRENÇLİ KENTLER ATÖLYESİ
ÖĞRENCİ ÇALIŞMA GRUPLARI RAPORLARI
18.02.2026

1. Çalışma Grubu Raporu

Dr. Öğr. Ü. Zeliha Hacımuratlar Sevinç hocamızın ilettiği sorular şöyledir:

- 1. Türkiye’de afet yönetimine ilişkin düzenlemeler güncel yaklaşıma uygun mudur ve afet yönetimi ile imar hukuku arasında gerekli bağlantı sağlanmış mıdır? Düzenlemeler ve uygulama bağlamında ayrı ayrı değerlendiriniz.*
- 2. Türkiye’deki riskli yapı stokunun dirençli hale getirilmesi için öngörülen düzenlemeler ihtiyacı karşılamakta mıdır? Uygulamadaki sorunlar da göz önünde bulundurularak tartışınız.*

Türkiye’de Afet Yönetimi ve İmar Hukuku Entegrasyonu: Mevcut Sorunlar, Hukuki Boşluklar ve Stratejik Öneriler

1. Giriş: Modern Afet Yönetimi ve Paradigma Değişimi

Dünyada modern afet yönetimi, "Kriz Yönetimi" (afet sonrası müdahale) anlayışından, "Risk Yönetimi" (afet öncesi sakınım) anlayışına evrilmiştir. Türkiye’de ise 7269 sayılı Afet Kanunu ve 3194 sayılı İmar Kanunu, halen büyük oranda "yara sarma" ve "mülkiyet odaklı yapılaşma" ekseninde kalmıştır. Bu durum, afet yönetimi ile imar hukukunun bütünleşememesine ve kentsel direncin zayıf kalmasına neden olmaktadır.

2. Mevzuat ve Uygulama Arasındaki Yapısal Uyumsuzluklar

2.1. Planlama Hiyerarşisi ve Risk Haritaları

- **Entegrasyon Eksikliği:** Üst ölçekli Çevre Düzeni Planları ile bilimsel temelli afet risk haritaları arasında organik bir bağ bulunmamaktadır. Şehir planları kimi zaman jeolojik ve doğal eşikleri temel bir planlama ölçütü olarak dikkate almak yerine rant ve mülkiyet talepleri doğrultusunda şekillenebilmektedir. Bu durum, dere ve ırmak yatakları gibi doğal açıdan yapılaşmaya uygun olmayan ve risk taşıyan alanların dahi ekonomik getiri amacıyla yapılaşmaya açılmasına yol açabilmektedir.
- **Sakınım Planlaması:** 3194 sayılı İmar Kanunu, afet risklerini azaltmaya yönelik "Sakınım Planlaması" kavramını içselleştirmemiştir.

2.2. Yetki Karmaşası ve Bürokratik Hiyerarşi

- AFAD, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve yerel yönetimler arasındaki yetki dağılımı, uygulamada eşgüdüm sorunlarına yol açmaktadır.
- **Yeni Gelişme:** 2023 sonrası kurulan **Kentsel Dönüşüm Başkanlığı**, bürokratik hiyerarşiyi kısaltma ve tek elden yönetim noktasında olumlu bir adım olsa da yerel yönetimlerin denetim yetkisinin zayıflaması riskini taşımaktadır.

3. Kentsel Dönüşümde Güncel Sorunlar ve Hukuki Tartışmalar

3.1. Rezerv Yapı Alanı ve Mülkiyet Hakkı

6306 sayılı Kanun'da yapılan son değişiklikle, "meskûn mahallerin" de rezerv yapı alanı ilan edilebilmesi, Anayasal bir hak olan **mülkiyet hakkı** ile **yaşam hakkı** arasındaki dengeyi hassas bir noktaya taşımıştır. Bu durumun "mülkiyetin belirsizleşmesi" ve "yerinden edilme (gentrification)" risklerini doğurduğu gözlemlenmektedir.

3.2. Finansal Mimari ve Alternatif Modeller

Mevcut mevzuat "yık-yap" modeline odaklanmış, ancak düşük gelirli maliklerin finansman sorununa çözüm üretememiştir.

- **Öneri:** Gayrimenkul sertifikası, afet sigortası entegrasyonu ve kamu destekli düşük faizli uzun vadeli dönüşüm kredileri yasal güvenceye kavuşturulmalıdır.

4. Yapı Denetimi ve Teknik Denetim Süreçleri

Tasarım aşamasından kullanım aşamasına kadar "kesintisiz denetim" hayati önem taşımaktadır:

- **Tasarım:** Yerel doku, iklim ve zemin yapısıyla uyumsuz projelerin sürdürülebilirliği engellediği görülmektedir.
- **Yapım:** Yapı malzemelerinden alınan numuneler laboratuvarında test edilerek performansları nesnel ve güvenilir biçimde değerlendirilmelidir.
- **Kullanım:** Bina bittikten sonra yapılan izinsiz müdahaleler (kolon kesme vb.) periyodik olarak denetlenmeli ve "Bina Kimlik Sertifikası" sistemi aktif işletilmelidir.

5. Çevresel ve Sosyal Boyut

- **ÇED Raporları:** Kanal İstanbul gibi mega projelerde ÇED raporlarının sadece teknik değil, zemin ve kentsel doku açısından çok taraflı değerlendirilmesi gereklidir.
- **Sosyal Direnç:** İnsanların ekonomik nedenlerle kentin çeperlerine itilmesi, şehrin sosyal dokusunu bozmakta ve afet anındaki toplumsal dayanışma kapasitesini (sosyal direnci) düşürmektedir.

6. Sonuç ve Stratejik Çözüm Önerileri

1. **Mevzuat Birliği:** 7269 ve 3194 sayılı Kanunlar, 6306 sayılı Kanun ile harmonize edilerek tek bir "Afet ve İmar Çerçeve Kanunu" oluşturulmalıdır.
2. **Katılımcı Model:** "Yeniden Yapılanma Kılavuzları" hazırlanmalı, halkın karar süreçlerine dahil edildiği şeffaf projeler üretilmelidir.
3. **Denetimde Yerelleşme:** Belediyelerin yapı denetimindeki rolü artırılmalı, siyasi kaygılardan bağımsız teknik denetim mekanizmaları kurulmalıdır.
4. **Yaşam Hakkı Önceliği:** Hukuki düzenlemelerde mülkiyet hakkı korunmalı, ancak "kamu yararı" ve "yaşam hakkı" uyarınca riskli yapıların dönüşümü devlet eliyle ve finansal destekle hızlandırılmalıdır.

Melisa Bade ÇİÇEK (Mimarlık Fakültesi)

Pınar KILIÇASLAN (Hukuk Fakültesi)

Abdulkaki ÖZDEMİR (Mimarlık Fakültesi)

Hatice ŞİMDİ (Hukuk Fakültesi)

2. Çalışma Grubu Raporu

Doç. Dr. Faik Gür hocamızın ilettiği sorular şöyledir:

1. *Küresel gıda rejiminin ve neoliberal dönüşümün İstanbul'un gıda sistemine etkisi nedir?*
2. *Kentsel kırılma, mekânsal ayrışma ve sosyo-ekonomik eşitsizlikler İstanbul'da gıda güvencesini nasıl yeniden tanımlamaktadır?*

Günümüzde gıdanın küresel tedarikinin yerel tedariki eşitsiz bir rekabetle kısıtladığı ve önüne geçtiği durumu "yöresizleştirme/yerelsizleştirme (*delocalization*)" olarak ifade edebiliriz. Yöresizleştirme problemi, neoliberal politikalar ile tarımsal desteklerin tasfiyesiyle birleştiğinde İstanbul özelinde gıda üretimini ve gıdanın lojistiğini kısıtlamaktadır. Aynı

zamanda yeşil alanların azalması, tarımın gitgide şehir dışına çıkması, gıda ve baraj havzalarının düzensiz ve kontrolsüz nazım imar planları ile daraltılması kırılğan yapıyı etkilemektedir. Yöresizleşmenin önemli diğer bir sonucu da ithalata yönelmektir.

Gıda tedarigi, yerel üreticiden koparak küresel ve uzak mesafeli lojistik ağlarına eklenmiş; bu nedenle dışsal etkilere karşı hassas hale gelmiştir (Döviz, enerji maliyetleri, ekonomik kriz, piyasa çalkantıları gibi). Buna bağlı olarak küresel ürün tedarikçilerinin, yöresizleştirme probleminin ardından ortaya çıkan, oligopolistik bir yapıya bürünmesi ile yerel pazarların ve küçük esnafın ortadan kalkmasına veya değişime ayak uydurma çabaları ile değişip dönüşmesine neden olmuştur. Yerel marketlerin, bakkalların küresel tedarikçilerle baş edemeyip kendilerini *franchise* modeline uyarlamaya çalışmaları, piyasada aktif bir şekilde ayakta kalmaya çalışmalarına örnektir.

Sağlıklı gıdaya yüksek gelir grubunun bulunduğu bölgelerde düşük gelirli bölgelerde bulunanlara kıyasla daha kolay ulaşılabilir olduğu görülmektedir. Ayrıca yüksek gelirli bölgelerin sakinlerinin ürünleri satın alırken birden fazla kıstasla değerlendirmeleri ve bunun sonucunda bu talebe karşılık çeşitli arza yönelme söz konusu olurken, düşük gelirli bölgelerde bütçesi yettiğince ya da sadece temel gıdaya erişimi ölçüsünde satın alım gücünü kullanabilmesi mekânsal ayrışma kavramının gıdayı coğrafi bir ayrıcalığa dönüştürdüğünü gösterir. Talep ve beklentilerdeki değişimler, gıda pazarlamasında yeni yaklaşımların oluşmasına neden olmuştur. Bu durum, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde kaliteli gıdaya ulaşımı zorlaştırmakta; İstanbul'un çeşitli semtlerinde sağlıklı gıdaya erişimi istikrarsız hale getirmektedir.

Kentsel kırılğanlık, insanların gıdaya erişememe tehlikelerine odaklanmalarına ve alışverişin bir nevi şoklara uyum sağlama mekanizması olarak yeniden kullanılmasına yol açmaktadır. Yakın bir gelecekte bir kriz ihtimaline karşın depolama ve istiflemeye yönelme söz konusu olabilir. Bunun zararı kişi başına düşen stok miktarının artmasından dolayı hem ihtiyaç sahiplerinin bundan mahrum kalmasına ve aynı zamanda fazla tüketime de yol açmaktadır. Fazla tüketim de arz-talep değişimine yol açarak piyasalaşmayı artırmıştır. Diğer yandan, bu durum, güvencelerin stok yönetiminden ziyade sistemi sürdürmeye yönelik geçici çözümler olarak ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Devletin neoliberal politikaları benimsemesi; kendini gıda üretiminden, tedarikinden ve pazarından geri çekilmesini beraberinde getirmiştir. Bu nedenle gıda güvencesi kavramı, devletin kamusal ödevlerinden biri olmasına karşılık toplumsal bir sorun olmaktan çıkıp daha küçük ölçekli ve bireysel hale gelmiştir. Böylece yeterli ve sağlıklı gıdaya erişimin kamusal niteliği göz ardı edilerek, bireysel ve soyutlanmış bir hakka çevrilmiştir. Bu durum da halihazırda eşitsiz bir düzene neden olurken, diğer yandan da olası bir kriz anında çözümü daha içinden çıkılmaz bir hale getirir.

Önerimiz, en temel haklardan olan gıda hakkı söz konusu olduğunda neoliberal yapıyı benimsenmemesidir. Devletin gıda piyasasındaki eşitsizliği gidermek adına müdahalesi ve pozitif edimi şarttır. Bu nedenle fiyat düzenlemesi gibi minimal ve bazen göstermelik de kalan eylemlerini genişleterek haksız rekabete karşı önlem alması gerekmektedir. Aynı zamanda gıda güvencesini kırılğan ve dezavantajlı konumdakileri de göz önüne alarak yeniden hukuksal tedbirler aracılığıyla tesis edilmelidir. Bu bağlamda yerel üretici ve tarım kredi kooperatiflerini destekleyerek küresel şirketlerle eşit şartlara getirilerek piyasadaki rekabeti hakkaniyete uygun hale getirmelidir. Bu bağlamda, İstanbul ölçeğinde katılımcı bir Kent Gıda Konseyi kurularak gıda politikalarının demokratikleşmesi sağlanmalıdır. Kentin çeperindeki tarım alanları 'üretim havzası' olarak korunmalı, küresel lojistik ağlarına bağımlılığı azaltacak mahalle bazlı kooperatif dağıtım ağları hayata geçirilmelidir. Böylece gıda, piyasanın insafına bırakılmış bireysel bir tüketim nesnesi olmaktan çıkarılıp, kamusal bir hak ve kentsel bir müşterek olarak yeniden tesis edilmelidir.

Muhammet Aykan PİŞKİN (Hukuk Fakültesi)
Oğulcan KARİP (Mimarlık Fakültesi)
Yüsrâ BEKTAŞ (Mimarlık Fakültesi)

3. Çalışma Grubu Raporu

Prof. Dr. Ayşen Ciravoğlu hocamızın ilettiği sorular şöyledir:

- 1. Krizlere dirençli yerleşimler için mekânsal politikalar nasıl üretilebilir?*
- 2. Daha iyi yeniden inşa için mimarlık politikaları neler olabilir?*

1. Krizlere dirençli yerleşimler için mekânsal politikalar nasıl üretilebilir?

Krizlere dirençli yerleşimler bakımından bireyler arasında fırsat eşitliğinin sağlanması, ekonomik dengesizliklerin bireylerin yaşam kalitesini ve can güvenliğini ne ölçüde etkilediğinin tespiti gerekmektedir. Ülkemizde benimsenmiş olan sosyal devlet ilkesi ile

bağlantılı olarak Anayasa'nın 56. ve 57. maddelerine göre devlet, vatandaşlara sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı sağlamalı ve kişilere güvenli bir konut sunmalıdır. Bundan dolayı devlet yalnızca binayı yıkmakla değil aynı zamanda kişilere ekonomik koşulları gözetilmeksizin yardım sağlamalıdır ancak bu süreç yalnızca teknik bir yıkım ve yeniden yapım faaliyeti olarak görülürse yerinden edilme ve mülksüzleştirme gibi sosyal problemlerin önü açılacak ve bu durum kentin toplumsal direncini ve devletin benimsemiş olduğu ilkelere olan güveni zayıflatacaktır. Dolayısıyla bir proje yapılırken günümüz toplum düzeninin gereklerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Zemin yapısına uygun olmayan imar planlarının iptali sadece idari bir süreç değil anayasal bir zorunluluk haline getirilmelidir. Fay hatlarının geçtiği veya riskli zeminlerin, teknolojiyle belirlenip ilgili zemine uygun olmak şartıyla sağlam ve sağlıklı yapılar oluşturulmalıdır. Günümüzde mevcut hükümlerin yeterince caydırıcı olmadığı görülmektedir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri, 2023 yılında Hatay başta olmak üzere birçok ili etkileyen depremler sonrasında ortaya çıkmıştır. Nitekim birçok müteahhit, yargılama sürecinde yaptıkları savunmalarda, binanın altından fay hattı geçtiğini, depremin son derece yıkıcı olduğunu ve bu nedenle kendilerine kusur isnat edilemeyeceğini, olayın bir mücbir sebep hâli teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Bu durum, mevcut düzenlemelerde bina yapımı sırasında uygulanması gereken kurallar ile bu yapıların denetimine ilişkin çeşitli hükümlerin kâğıt üzerinde kaldığını göstermektedir. Bu nedenle, daha caydırıcı ve aşılması mümkün olmayan normlara ihtiyaç bulunmaktadır.

2. Daha iyi yeniden inşa için mimarlık politikaları neler olabilir?

- Mimari açıdan sistem uygun olduğu sürece her türlü zemine yapı yapılabilir (örneğin radye temel, fore kazık). Ancak asıl sorun, bu teknolojilerin rant kaygısı ve sermaye sahiplerinin tercihleri doğrultusunda, gereği gibi uygulanmamasıdır. Bu durum, maliyeti düşürmek amacıyla yapılan hataların yıkımların asli sebeplerinden biri hâline gelmesine yol açmaktadır. Bunun yanında, yalnızca imza yetkisine sahip olduğu için projelere imza atan, ancak imza attığı projelerin uygunluğunu denetlemeyen mimarlar ile müteahhitlik kriterlerinin yetersizliği de günümüzde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk hukuk sisteminde Yargıtay, mimarın yalnızca projeyi hazırlayıp süreci bununla sınırlı bırakmasını yeterli görmemektedir. Konu ile ilgili içtihatlarla bakıldığında Yargıtay'ın 'fenni mesul' sıfatı ile yapım aşamasının

projeye uygunluğunu denetleme yükümlülüğünün bulunduğunu vurgulamaktadır. **Yargıtay 12. Ceza Dairesinin E. 2020/10813, K. 2024/4615 sayılı kararında, projeye imza attığı hâlde denetim yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmeyen fenni mesulün, meydana gelen kaza nedeniyle taksirle yaralama suçundan cezai sorumluluğunun doğabileceği kabul edilmiştir.** İlgili dava kararında Yargıtay'ın 'Yapıların fenni mesuliyetini üstlenen meslek mensupları, inşaatın mevzuata uygunluğunu denetleme ve aykırılıkları bildirme yükümlülüğünü yerine getirmemekten doğan zararlardan sorumludur. Teknik uygulama sorumlusunun (fenni mesul) denetim görevini ihmal etmesi, öngörülebilir sonuçlar bakımından **dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder**' şeklinde ifadeler kullandığı görülmektedir. Kentsel dönüşümün çoğu zaman mülksüzleştirme aracına dönüşmesi, yoksul insanların mahallelerinden koparılıp yerlerine yüksek gelirli grupların getirilmesi (soylulaştırma) eleştirilmektedir. Özlem Güzey Mimarlık Dergisi 346. sayısında yayımlanan "Sulukule de Kentsel Dönüşüm Devlet Eliyle Soylulaştırma" isimli makalesinde (2009, ss. 73-80) şu şekilde bahseder: "Kentsel dönüşüm, kentlerin fiziksel mekânda yeniden yapılandırılmasının bir gerekliliği olarak meşrulaştırılıyor. Soylulaştırma ise, bu kez ekonomik ve sosyal mekân yeniden yapılandırılırken fiziksel dönüşümün sürekliliğini garanti etmek üzere "tasarlanıyor". Sulukule Kentsel Dönüşüm Projesi, bunun en tipik örneklerinden biri. Türkiye'de soylulaştırma, 1980'lerle birlikte devlet eliyle gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamalarının bir sonucu olarak ele alınageldi. Sulukule'de yaşanan durum, bin yıldır aynı kent mekânını paylaşan ve dönüştüren Roman toplumuna özgü niteliklere ve gereksinimlere uygun bir planlama anlayışı üretilmeyerek, sosyal ve kültürel sürekliliğin koparılması ve derinleşen sosyal dışlanmadır."

- İlk kez 1961 yılında TMMOB Mimarlar Odası tarafından kullanılmaya başlanan "Kent Suçu" kavramı; kamu yararı yerine özel çıkar (rant) odaklı, yasalara aykırı veya yasal kılıfa uydurularak kent mekanına zarar veren; toprak ve mekan üzerinde yapılan insan faaliyetlerinin canlı yaşamına, ekolojik döngülere, kentsel yaşanabilirliğe ve çevreye zarar veren, kamu yararı içermeyen, kentsel dokuyu bozan ve kente karşı işlenen her türlü hukuk dışı uygulamadır Fikirtepe örneği üzerinden sermayenin dayatmasıyla oluşan, gün ışığına hasret ve kaliteli bir yaşam sunmayan devasa kulelerin kent suçu olduğu ifade edilebilmektedir.

Çözüm olarak yerel halkın, mimarların, devlet kademesinden kişilerin ve hukukçuların dahil olduğu katılımcı yerel demokrasi mekanizmaların kurulması, şeffaf imar planlarının oluşturulması ve vatandaşın kendi çevresi üzerindeki tasarruf hakkının korunması gerekmektedir.

Mevcut düzende bina kusurlarından doğrudan kat maliklerinin sorumlu tutulması, insanların ekonomik çaresizlikleri de göz önüne alındığında temel insan haklarına aykırı ve gerçeklikten kopuk bir yaklaşım olmaktadır. TBK'ya göre sorumluluk için yalnızca kat maliklerine gidilip sonrasında kendilerine karşı sorumlu olan ilgili kişilere (müteahhit, yapı denetim) rücu etme haklarının saklı olması kanun tarafından belirtilmektedir. Buna karşı olarak rücu sürecinin çok uzun ve karmaşık bir dava süreci olduğundan, tüm sorumluların en baştan yargı sürecine dahil edilmesi ve müştereken kusurları oranınca sorumlu tutulmaları gerekmektedir.

Süzer Plaza (Gökkafes) örneği üzerinden, tarihî dokuyu ve kent silüetini bozan bir yapının, siyasi güçten ve hukuki boşluklardan —örneğin ilçe sınırlarının değiştirilmesinden— yararlanılarak nasıl inşa edildiği ortaya konulmaktadır. Dolmabahçe'de bu nitelikte bir yapının inşa edilmesi ise bir kent suçu olarak nitelendirilmektedir. Beyoğlu Tapu Sicil Müdürlüğü'ne kayıtlı bulunan bu taşınmazın tapu kaydında, 14 Şubat 1324 tarihli sened-i hânî ile sabit olan “bu gayrimenkul üzerinde bina yapılamayacağı” yönündeki kayıt, Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce tesis edilmiş bir irtifak hakkı olarak yer almaktadır. Buna rağmen, mahkeme kararı ve çevredeki tarihî bina maliklerinin muvafakati bulunmaksızın, dönemin tapu müdürünün kişisel ve hukuka aykırı tasarrufu sonucunda “yapı yasağı” kaydı tapu sicilinden sildirtilmiştir.

Yapı yapılamaz' şerhinin tapu siciline yeniden işlenmesi amacıyla Beyoğlu Belediyesi tarafından açılan dava, Şişli 1. Hukuk Hakimliği'nin 'yapı yapılamaz' şerhinin tapuya işlenmesi yönündeki kararının Yargıtay 1. Hukuk Dairesi tarafından 9 Mart 2004 tarihinde onanmasıyla sonuçlanmıştır.

Söz konusu şerhin tapuya tekrar işlenmesi hakkında Şişli Asliye 1. Hukuk Hakimliği'nin 24.06.2003 gün 1085-978 no'lu kararı Yargıtayca onanarak kesinleşmiştir. Oysaki davalı Dolmabahçe Turizm A.Ş. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin onama kararına 'Bina yerinde yapılmış olduğundan yapı yapılamaz şerhinin bir hükmü yoktur' anlamına gelen son derece anlamsız bir gerekçe ile itiraz etmişti. Ancak Yargıtay

1. Hukuk Dairesi'nin 7610/8396 sayılı kararı ile bu itiraz da reddedilerek yapılan işlemlerin usulsüzlüğü bir kez daha gözler önüne serilmiş, Gökkafe sürecinin hukuka aykırılığı tekrar yüksek yargı tarafından tescil edilmiştir. Bu şekilde kent suçu olarak nitelendirilebilen müdahalelerin önüne geçilebilmesi açısından kent suçlarının anayasa düzeyinde tanınmış bir suç haline getirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de geçmiş yıllarda afetler sonrasında meydana gelen büyük çaplı zararlar ve yıkımlar; müteahhitler tarafından hazırlanan projelerin yetersizliği, projelerde kullanılan malzeme ve kaynakların hatalı veya yetersiz biçimde kullanılması ve ilgili projelere yönelik yapı denetimlerinin yerel yönetimlerce yeterli sıklıkta ve düzen içinde gerçekleştirilmemesi gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin afetler konusundaki yetersizliklerini aşabilmesi için dirençsiz ve yalnızca geçici çözüm niteliği taşıyan yapılara sermaye harcamak yerine, Japonya gibi ileri teknolojinin mühendislik ve jeofizik alanlarıyla entegre edildiği ülkelerden uzmanların davet edilmesi ve bu uzmanların katılımıyla komiteler oluşturulması gerekmektedir.

Eylül EKİNCİ (Mimarlık Fakültesi)

Rüzgar İSRAFİLOVA (Mimarlık Fakültesi)

Aybüke Işıl IŞKIN (Hukuk Fakültesi)

Berat Emin SÖYLER (Hukuk Fakültesi)

4.Çalışma Grubu Raporu

Prof. Dr. Ayşe Yüksel hocamızın ilettiği sorular şöyledir:

- 1. Sivil Toplum Örgütlerinin kent için önemi nedir?*
- 2. Kent Gereksinimleri ve Sivil Toplum Örgütleri nasıl birlikte yol alır?*

18.02.2026 tarihinde Kartal Kampüs Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiş olan "Dirençli Kentler Paneli" sonrası, 241030025 numaralı Mimarlık Bölümü 2.sınıf öğrencisi Damla AKÇINAR ve 251029063 numaralı İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı 1.sınıf öğrencisi Tarık OYANIK'ın katılımıyla, Dirençli Kentler Çalıştayı kapsamında 4.çalışma grubunun atölyesi gerçekleştirilmiştir.

Çalıştay kapsamında Prof. Dr. Ayşe YÜKSEL'in "Kent Yaşamı ve Sivil Toplum Örgütleri (ÇYDD Örneği)" konu başlığı altında vermiş olduğu sorular tartışılmıştır. Çalıştay sorularına geçmeden önce, gerçekleştirilen panel sonucunda "Dirençli Kentler" ve "Sivil Toplum Örgütleri'nin sadece fiziksel dayanıklılık üzerinde değil; sosyal, yönetsel ve kültürel boyutlarıyla yorumlandığına değinmek isteriz:

- Dirençli bir kent için sadece sağlam yapılar değil, güçlü bir toplumsal bağ gerekmektedir. Bu bağ, ancak sivil toplum ile planlama ve tasarım süreçlerinin birlikte ilerlemesiyle kurulabilmektedir.
- Bazı sivil toplum örgütleri ise bu dirençli kentleri oluşturmada büyük katkılar sağlamaktadır. ÇYDD örneği soruları cevaplamada kılavuz görevi görmektedir.

SORU 1 – Sivil toplum örgütlerinin kent için önemi nedir?

Sivil toplum örgütleri, devlet – vatandaş arasında bir “ara katman” oluştururlar. Sorunları açığa çıkarır; kadın, çocuk, yaşlı, sosyal ve fiziksel erişimi kısıtlı olan vb. dezavantajlı kesimin sesi olur, katılım kültürünün gelişmesine katkı sağlarlar.

Sivil toplum örgütleri kentin demokratik, adil ve sürdürülebilir gelişmesi için temel bir aktördür. Bu cümleyi 4 ana başlıkta inceleyebiliriz:

- a) Temsil: mekânsal adaletsizliğin önüne geçme yolunda hareket ederler.
- b) Erken Uyarı Sistemi: sosyal çöküş, yoksulluk eğitim eşitsizliği gibi problemleri sahada ilk fark edenlerdir.
- c) Toplumsal Direnç: kriz dönemlerinde hızlı organize olurlar.
- d) Kent Bilinci Üretimi: kent sadece fiziksel bir organizma değil, canlı bir sosyal ağdır. Katılım, gönüllülük ve aidiyet duygusu oluştururlar.

Dirençli kentlerin oluşumunu anlamamızda yardımcı olan sonuç fikrine bu soruyu cevaplayarak ulaştık. Vardığımız sonuç ise dirençli kentlerin yalnızca sağlam binalardan değil, katılımıcılığı ve kapsayıcılığı ön planda tutup, örgütlü ve bilinçli bir toplumdur.

SORU 2 – Kent gereksinimleri ve sivil toplum örgütleri nasıl birlikte yol alır?

Bu soruyu cevaplarırken öncelikle kent gereksinimlerinin ve sivil toplum örgütlerinin temel olarak ne olduğu ele alınmıştır. Atölyede gerçekleştirilen tartışma sonucu aşağıdaki verilere ulaşılmıştır:

- Kent gereksinimleri 3 başlığa ayrılmakta ve bu başlıkların da alt konuları bulunmaktadır:

Fiziksel: barınma, altyapı, ulaşım

Sosyal: eğitim, sağlık, kültürel erişim

Psikolojik: aidiyet duygusu, güvenlik, katılım hissi

Sivil toplum örgütleri ise bu başlıkları dikkate alarak; kentte yaşayan insanların gerçek ihtiyaçlarını sahadan veri toplayarak tespit etmekte ve bu ihtiyaçların görünür olmasını sağlamaktadır. Yerel yönetimler ve tasarımcılarla iş birliği yaparak çözümler üretilebilir. Baz aldığımız Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni incelediğimizde de önemli projeleri görebiliyoruz. Örnek olarak burs, eğitim, sağlık ve farkındalık çalışmaları bulunmaktadır.

Bu soruların cevaplanmasıyla, kentlerin ihtiyaç ürettiği, Sosyal Toplum Örgütlerinin bu ihtiyaçları görünür kıldığı ve yerel yönetimle temas kurarak çözüme ulaştırdığı kanısına varılmıştır.

Genel değerlendirme, dirençli kent kavramının fiziksel ve sosyal boyutunun birlikte ele alınmasının zorunlu olduğu yönündedir. Sağlam yapılar kadar örgütlü, bilinçli ve dayanışma kapasitesi yüksek bir toplum da gereklidir.

Bu uzun vadeli etki, birey üzerinde başlamakta ve kültürel eşiğe ulaştığında daha görünür hale gelmektedir.

Son olarak panel konuşmalarında öğrendiğimiz değerli katkılar ve atölyede gerçekleştirilen tartışmalar sonrası bir soru ortaya atılmıştır:

Sivil toplum örgütleri ile yerel yönetimler (devlet) arasındaki karar alma süreçlerinde en büyük kırılma noktası nedir, bu sistem nasıl işlemektedir? Sosyal Toplum Örgütleri'nin toplumsal dönüşüm yaratma kapasitesinin önündeki en büyük yapısal engel nedir?

Bu sorunun cevaplanması bütün bağlamın kurulmasına katkı sağlayacaktır.

"Dirençli kentleşme stratejilerini sadece teknik ve yapısal önlemlerle sınırlı görmemek, ekosistemi de kapsayan geniş bir hukuki çerçevede değerlendirmek kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda Bolivya anayasasında yer alan ve doğayı bir nesne değil, hak öznesi olarak tanımlayan 'Doğa Hakları' (Pachamama) kavramı, afetlere karşı dayanıklılığın doğayla uyumlu bir hukuk ve planlama anlayışıyla nasıl güçlendirilebileceğine dair önemli bir model teşkil etmektedir."

Katkılarınız için teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Damla AKÇINAR (Mimarlık Fakültesi)

Tarık OYANIK (Mimarlık Fakültesi)